

ALGUNS NOMS DE PERSONA QUE FOREN USUALS A MALLORCA EN ELS SEGLES XIII - XIV I QUE SOBREVIVEN COM A LLINATGES

Antoni Lull Martí

XVI Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Binissalem, 2003

Aquesta comunicació no va dirigida als especialistes en onomàstica sinó a aquells que comencen a estudiar aqueixa part de la lingüística, als qui simplement s'interessen per conèixer l'origen i significació dels noms, sens aprofundir gaire, o als qui s'agraden d'adquirir coneixements relacionats amb la nostra història.

Amb relació al títol potser qualcú es preguntarà: per què els segles XIII i XIV i no des del XIII al XV i així cobriríem el període comprès entre la Conquesta i el final de l'edat mitjana? Doncs perquè és el cas que entre els segles XIII i el XIV el conjunt onomàstic illenc canvià molt poc, mentre que la majoria dels noms a què tot seguit em referiré, abans que començàs el segle XV, s'havien esvaït com a fum de formatjada, i des de llavors ençà, salvant poquíssimes excepcions, es troben només com a llinatges. No pretenc presentar-ne aquí un recull exhaustiu, però sí que hi figurin els que foren usuals, o prou coneguts. Alguns que només els he trobat una vegada entre tota la documentació consultada referent als dos segles enunciats, encara que sobrevisquin com a llinatge, generalment rar, no els he inclòs per allò que *una flor no fa estiu* i si els hagués de posar tots necessitaria molt més espai i temps del que dispòs ara.

Parlaré sobretot de Berenguer, que durant els primers anys que seguiren a la Conquesta sembla que només era superat en popularitat per Pere i per Bernat; de Ferrer, que durant algunes dècades anà molt poc a darrere de Ramon i de Joan i quasi a la par amb Arnau; i de Guerau, i de Bonanat, i de Garcia, que estaven també entre els preferits, per davant de Jaume, d'Esteve, de Bartomeu i de Francesc, que després d'unes quantes generacions els deixaren molt endarrere. Tot i que tingueren molt menys incidència en el conjunt onomàstic illenc, em referiré també a Alemany, Antic, Barceló, Dalmau, Duran, Gelabert i alguns altres que avui en dia són llinatges molt o bastant corrents i em sembla que a molts de mallorquins els pot interessar saber que hi hagué un temps en què els seus noms de família s'usaren com a noms personals. I, amb tot i que no es pugui assegurar que els llinatges actuals Suau i Saura (aquest últim molt rar a Mallorca) provinguin dels respectius noms de dona, també en parlaré una mica.

Per facilitar la consulta a futurs lectors, si és que aquest breu treball arriba a ser imprès, no em referiré a cadascun dels noms per ordre de la rellevància que tingueren dins

la població illenca, sinó per ordre alfabètic i amb un breu comentari per a cadascun. Comencem, per tant, per:

ALEMANY. (Antigament, també, *Alamany*). No és, en el seu origen, un gentilici, sinó un nom germànic documentat a partir del segle VI amb la forma *Alaman*, i en llatí *Alamannus*, i que en documents catalans del segle XI es troba escrit *Alamanno* i *Alemanno* compost pels mots *alls*, que significa 'tot' i *man* o *manna*, 'home'. Durant l'edat mitjana una de les tribus germàniques, la més acostada a França, prengué o els seus veïns els donaren aquest nom, que amb el temps es va estendre als altres pobles germànics. Amb tot, als països meridionals d'Europa s'usà com a nom de persona que res tenia a veure amb la procedència ètnica dels qui així s'anomenaven. Alemany de Sadava era un cavaller del seguici del rei En Jaume I, i alguns descendents seus que dugueren el mateix nom tingueren càrrecs en el govern de Mallorca, encara en el segle XIV. Es troba també com a nom de bateig en el si d'algunes altres famílies, però abans de finalitzar l'edat mitjana ja només sol aparèixer com a llinatge.

ANTIC. No fou, com a nom de bateig, gaire usual a Mallorca entre els segles XIII i XIV, però encara el trobam documentat, adés i ara, en el segle XVI. Sembla que prové del llatí *anticus*, variant de *antiquus*, que significa, abans que 'antic', 'que està a davant', 'anterior', i que en principi podria haver-se posat com a nom, o com a sobrenom, al fill major d'una família. També es troba documentat en aquell temps, com a nom de dona, Antiga.

ASBERT (> SBERT). L'he escrit amb A inicial perquè amb aquesta forma sol aparèixer als documents (al costat d'ESBERT) i sembla que és més acostada a la germànica originària. Moll,¹ opina que pot provenir d'*Agisbert* o d'*Isanbert*, però pens que també podria ser la forma catalana d'*Ansbert*, nom d'un bisbe de Rouen del segle VII, citat per Förstemann² entre els composts amb el mot nòrdic *ansi*, corresponent a l'antic germànic *áss* o *ôs* que és el nom que en la mitologia nòrdica donaven a cadascun dels dotze déus principals, fills d'Odín, que en català diríem *as*, tot i que no té res a veure amb l'*as* del joc de daus o cartes, homòfon que prové del llatí. El segon element del nom és *berht* 'claredat' (i, metafòricament, 'fama' cf. el castellà *esclarecido*). Asbert de Mediona fou procurador o lloctinent reial de Mallorca entre els anys 1286 i 1288. No fou Asbert un nom gaire corrent, però tampoc podia ésser considerat com a rar fins per devers el segle XV.

BARCELÓ. No fou gaire usat com a nom de persona, però així mateix se'n troba qualcun, més en documents del segle XIII que en els del segle XIV, en el que pràcticament havia desaparegut personal i apareixia més sovint com a nom de família. Sembla, i així ho accepten Moll i Coromines,³ que es tracta d'una forma masculinitzada de *Barcelona*, d'un posttopònim a la manera de Tarragó, Osó etc. El trobam escrit *Barcelonus* a documents medievals en llatí, i en català d'aquell temps, *Barselon*, *Barsalo*, *Barcelo* i potser encara d'altres maneres. *Barcelona* com a nom de dona fou molt més corrent i durà més, a Mallorca, que *Barceló* com a nom d'home. Amb tot, és molt possible que en molts de casos

¹ V. MOLL, Francesc de B. *Els Llinatges Catalans*, 2a edició, Palma 1982, pàg. 96.

² FÖRSTEMANN, Ernst. *Altdeutsches Namenbuch, Erster Band, Personennamen*, Bonn, 1900, Columna 123.

³ MOLL, Francesc de B. Obra citada, pàg. 130, i COROMINES, Joan. *Onomasticon Cataloniae*, tom VI, pàg. 206.

que trobam dones citades amb aquest nom a documents medievals no es tracti del seu veritable nom personal, sinó del seu nom de família, que aleshores podria ja ser *Barceló*, feminitzat. És el cas que les dones eren tingudes en molt poca consideració social en aquell temps i això afectava fins i tot al seu nom, i per això a molts de documents no es refereixen a elles més que com «la muller d'en ...», «la filla d'en ...», o pel malnom de la família.

BERTRAN. No fou tan corrent a l'illa, ni al Principat, com sembla que ho fou a terres de Castella el seu corresponent **BELTRAN**. Però així mateix, si bé dins una tradició d'ús molt limitat, arribà fins més allà de l'edat mitjana. Bertran de Fonollet i Bertran Roig foren procuradors reials de Mallorca en el segle XIV. Bertran és un de tants noms germànics que ens dugueren els visigots. Compost amb els mots *berht* que podia significar 'brillant' o 'famós', i el mot *hraban*, 'corb' (recordem que el corb és un animal sagrat en la mitologia nòrdica). Aquests mateixos elements es troben en el nom propi Rambert, que mai no ha estat usual a Mallorca.

BERENGUER. Fou aquest un dels noms més corrents a Catalunya i a Mallorca en temps de la Conquesta, però cap a finals del segle XIV havia disminuït molt el seu ús, i en els segles XVI i XVII només es conservava, per tradició familiar, dins unes poques famílies. És un nom germànic, introduït pels gots als països meridionals d'Europa, que tingué una notable acceptació a França i a les penínsules Ibèrica i Itàlica. En francès és *Bérenger* i en castellà i italià *Berengario*. En les llengües germàniques es troba documentat en el segle VIII com a *Beringaer*⁴ i està compost amb els mots *bera* o *berin* que significa 'ós' i *gairu*, del que es derivaren *gaer*, i *gêr*, que significa 'llança'. Ha estat el nom de dos reis d'Itàlia, en el segle X, i d'alguns comtes de Barcelona, i també d'alguns sants i beats, entre els quals sant Berenguer de Peralta, que en el segle XIII fou bisbe de Lleida. Es troba com a cognom a Mallorca, però no hi abunda gaire.

BONANAT (>BORONAT). Fou bastant corrent en els segles XIII i XIV, i encara ho era, tot i que no tant, en el XVI i posteriors. Aquest nom, sembla procedir, per reducció, de la locució «en bona hora nat», però quan es va perdre la noció del significat del nom, s'hi produïren canvis fonètics que el deformaren bastant: *Bononat* i, per dissimilació deguda a la proximitat fonètica entre *n* i *r*, *Boronat*, que és com sol aparèixer avui en dia com a llinatge. Bonanada era també corrent com a nom de dona. No he sabut trobar cap sant ni beat amb aquest nom.

BONET. Era rarament usat entre els cristians, però bastant corrent entre els jueus. Amb tot, es troba entre els noms dels qui tingueren part en el repartiment, després de la Conquesta, i en algunes ocasions encara en el segle XVI, com el cas d'en Bonet Bordoy, habitant de Felanitx, segons consta en un document de l'any 1515.⁵ Sembla derivat del llatí *bonitus*, derivat de *bonus* 'bo'.⁶ Hi ha un sant Bonet, que fou bisbe de Clarmont cap a finals del segle VIII, i *Bonnet* és usat com a cognom a França.

⁴ FÖRSTEMANN, Ernst. Obra citada, col. 267.

⁵ Apareix a una *Copia de unas levas o Muestras Generales que en Mallorca se hicieron en 1515, conforme al original que se conserva en el Archivo Histórico de Mallorca*, manuscrit del segle XVIII que fou del cavaller Josep Desbrull, que quan el vaig consultar, fa més de vint anys, es conservava a la Biblioteca Municipal de Palma.

⁶ Així ho indica DAUZAT al *Dictionnaire des Noms et Prénoms de France*, Paris, 1951, s.v. *Bonnet*, pàg. 52.

BORRÀS. És curiós que aquest nom que, com opina Moll,⁷ «prové d'una aplicació onomàstica dels substantiu *borràs*, 'drap grosser de canem o de llana'», i que en tal cas sembla molt probable que en principi hagués estat un malnom donat a qualcú que fabricàs o vengués aquest tipus de tela, passàs a ser usat com a nom personal i que el seu us duràs segles. Perquè ja es troba, llatinitzat *Borracius*, a documents del segle X, quan encara no s'usaven els llinatges, i tot i que no fos molt freqüent no era tampoc un nom rar entre els habitants de Mallorca en els segles XIII i XIV. En el segle següent havia desaparegut o era raríssim, i ja només solia aparèixer com a nom de família.

CASTELLÓ. Probablement es tracta d'una aplicació onomàstica d'un topònim. Castelló, a més de ser el nom d'una part del Regne de València, és en molts de llocs de Catalunya. En aquest cas no hi hauria hagut necessitat de masculinitzar-lo com sembla que va ocórrer amb BARCELÓ i amb TARRAGÓ. No estigué mai entre els noms més corrents, però tampoc era rar en els segles XIII i XIV, si bé en el XV es trobava pràcticament extingit com a nom personal.

DALMAU. No fou mai gaire corrent com a nom propi, a la nostra illa, i en el segle XV ja només hi apareixia (salvant alguna possible excepció) com a llinatge. Correspon al llatí *Dalmatius*, nom ètnic 'originari de la Dalmàcia', regió que es troba a la costa del mar Adriàtic, és a dir, que significa 'dàlmata' per dir-ho en el llenguatge usual d'avui en dia. Dalmau de Garriga, i Dalmau de Banyuls foren lloctinents reials de Mallorca en el segle XIV. També es trobava Dalmau tant com a nom de cavallers com de gent del poble. En el santoral hi figura sant Dalmau, bisbe de Rodez, a França, que morí l'any 580.

GARAU o GUERAU. La primera forma és la més usual com a llinatge a Mallorca. És un cognom molt freqüent, i en els segles XIII i XIV fou molt usat com a nom de bateig. Es tracta d'un nom d'origen germànic, que en els documents catalans de l'alta edat mitjana, escrits en llatí, es troba citat amb les formes *Gairaldus*, *Gairallo*, *Geiraldus*, *Geralt*, *Girallus*, *Guiraldus*, *Guiraldo*, *Guerall* i altres.⁸ Més endavant quedaren Guerau i Garau com les formes més corrents del nom, que és compost amb els mots germànics *gêr*, 'llança' (que hem trobat a Berenguer, comentat més amunt), i, probablement, *vald*, reducció del verb gòtic *valden* o antic alemany *walten* 'regnar', si bé hi ha qui opina que aquest segon element és el germànic *alda*, corresponent al gòtic *alds* i a l'antic alemany *alt* 'vell'. Förstemann i Kremer el posen com a compost amb el derivat de *vald*.⁹ Gueraua fou també molt usat com a nom de dona. Hi ha un sant Guerau, que fou comte d'Aurillac, a França, en el segle X, i Guerau Adarró fou procurador reial a Mallorca durant els anys 1325 i 1326. La forma castellana *Geraldo* pot trobar-se normalment usada com a nom de persona, també la catalana *Guerau*, però aquesta molt rarament.

GELABERT i GILABERT. Es tracta de dues formes del mateix nom germànic que, ja en temps molt més antics, es presentava amb diverses variants, com *Gisilbert*, *Gislabert*, *Geslabert* i altres.¹⁰ L'antic nom germànic està format pels mots *gisil*, que significa 'sageta'

⁷ Moll, obra citada, pàg. 291.

⁸ V. Kremer, obra citada, pàg. 128.

⁹ V. Förstemann, obra citada, columnes 1496-1497 i Kremer, obra citada, pàg. 128-129 i 48-50.

¹⁰ V. Förstemann, obra citada, columnes 650-651.

i *berht*, ‘claredat’, ‘fama’. No fou gaire usual com a nom de bateig a Mallorca, però és un llinatge bastant corrent. Com a prenom ha tingut més acceptació en castellà, amb la forma Gilberto, i en francès, Gilbert (antigament *Gilebert*). La forma Gilbert és l’actual en català i coincideix també amb la de l’anglès i de l’holandès. Hi ha alguns sants amb aquest nom, entre els quals l’anglès sant Gilbert de Sempringham, que en el segle XII fundà l’única orde de religiosos nascuda a Anglaterra, la dels Gilbertins, abolida per la Reforma que hi introduí massivament el protestantisme.¹¹

GINARD. Prové d’un nom germànic, que en documents catalans, del segle XI, en llatí, es troba amb la forma *Ginardus*.¹² No hi ha dubte sobre quin és el segon component del nom: *hardu* ‘fort’, però el primer és molt dubtós. Moll¹³ es limita a indicar que és de significat insegur, i remet a la columna en què Förstemann hi cita *Eginhard*, que en podria ésser el precedent, però també es mostra incapaç de determinar-ne el significat exacte, com tampoc no l’indica Kremer. Fou molt poc usat com a prenom a la nostra terra, si bé hi ha perdurat com a llinatge.

GISPERT. En documents antics es troba també escrit *Jaspert*. Gispert (o Jaspert) de Barberà fou un dels cavallers que acompanyaren en Nunó Sanç a la conquesta de Mallorca. Com a nom de bateig no fou gaire usual entre els repobladors de l’illa, però actualment és un llinatge prou conegut. Prové del nom germànic *Gisiperht*, variant de *Gisilbert* (V. més amunt, GELABERT). Encara que rarament usat, es trobava encara com a nom personal, a l’illa, en el segle XV.

HUGUET. Hipocorístic d’HUG, nom compost d’un únic element, un suposat mot germànic, *hugu*, que podria significar ‘sentit’ o ‘enteniment’. En el segle XIII, Hug, com a nom de persona, fou usual, tot i que no gaire corrent, a Mallorca, i en els documents del mateix segle se’n troben alguns derivats com Hugó i Hugolí, probablement, aquest últim, de procedència italiana. Dins el segle XIV aqueixes formes havien desaparegut de l’onomàstica personal o s’havien fet raríssimes, i aparegué Huguet, que assolí una certa popularitat que durà fins passat el segle XV. Huguet de Ribesaltes era, l’any 1341, sotsveguer de Mallorca. En els segles XV i XVI l’ús d’Hug s’havia incrementat amb relació als anteriors, però en el XVII se’n trobaven molt pocs. Huguet es conserva com a llinatge a la ciutat i a diversos pobles de l’illa.

HUMBERT. Com a llinatge es troba més tost escrit, incorrectament, UMBERT. Prové d’un nom germànic *Hunberht*, que podria estar compost amb el nom que designava una ètnia, els *huni* ‘els huns’, dels qui en fou rei n’Àtila, però sembla més probable, i ja ho indica Förstemann i ho corrobora Kremer¹⁴ que el primer element del nom sigui un altre mot semblant, *hûnn*, que significa ‘cadell d’ós’ (l’ós era un animal totèmic de molt de prestigi en els pobles germànics), i complementat pel mot *berht*, ‘claredat’, ‘fama’. Emperò Moll,¹⁵ i

¹¹ v. *The Oxford Dictionary of Saints*, Oxford & New York, 1987, pàg. 182-184.

¹² V. Kremer, obra citada, pàg. 132.

¹³ Obra citada, pàg. 108.

¹⁴ V. Kremer, obra citada, pàg. 137.

¹⁵ V. Moll, obra citada, pàg. 113. També indica aquesta possible procedència Günther Drowdowski al *Duden Lexikon der Vornamen*, Manheim/Zurich, 1968, pàg. 114.

altres, opinen que el primer component del nom és *Hüni* 'gegant', cosa que també sembla possible. A Mallorca fou usual com a nom de persona fins al segle XVI. A altres països ha estat i és molt més usat. Com a llinatge, potser on més abunda és a Manacor, amb la forma Umbert.

JANER. Tot i que modernament s'hagi adoptat la grafia Gener, tant per al nom del mes com per al nom de persona, als documents antics sempre sol trobar-se escrit Janer, tant si es tracta d'un nom personal com d'un llinatge, grafia que etimològicament seria més apropiada per provenir del llatí *Ianuarius*, derivat del nom de la deessa Jano. Hi ha diversos sants d'aquest nom (equivalent al castellà Jenaro o Genaro), i a Mallorca, Janer fou usual com a nom de bateig, però no gaire, i molt rarament després del segle XIV. Més de cinquanta màrtirs dels primers segles de cristianisme duïen aquest nom, entre els quals el més famós és aquell que en el segle III fou bisbe de Benevent i que el tenen per patró a Nàpols, on es conserva una fiola amb sang quallada del sant que cada any es liqua quan s'esdevé l'aniversari del seu martiri.

JOFRE. Com a prenom no fou gaire corrent entre la població de Mallorca, però hi hagué diversos personatges d'aquest nom, com el vescomte Jofre de Rocabertí, un dels companys del comte Nunó Sanç en la conquesta de Mallorca. Alguns historiadors cregueren, erròniament, que aquest nom corresponia al germànic *Wigfred*, i en tal cas seria una variant del català *Guifre* i del castellà *Wifredo*, per la qual cosa Coromines considerà oportú, fa més de trenta anys, advertir que Jofre no tenia res a veure amb *Guifre*.¹⁶ Moll, apunta que Jofre és derivat de Gautfrid, compost amb el nom d'un dels déus germànics, *Gaut*, i *friede* 'pau', i Förstemann inclou les formes *Gozfred*, *Gosfrid* i *Joffred* i *Josfred* entre els composts amb aqueixos mots.¹⁷

LLOP. Entre els antics egipcis i els romans, el llop era símbol del coratge, i els pobles germànics el tenien també en molta consideració. Per això des de temps molt antic s'ha usat el nom d'aquest animal com a nom de persona, en llatí, *Lupus*, i es troba també el seu equivalent germànic, *vulfa* (gòtic *vulfs*, antic alt alemany *wolf*, forma idèntica a la de l'alemany actual i a la de l'anglès per a anomenar el llop, en la composició de molts de noms germànics, com *Wolfgang*, *Rodolf*, etc.) A Mallorca hi hagué una certa devoció per sant Llop, que en el segle V fou bisbe de Troia, la ciutat de la Xampanya anomenada en francès Troyes, al qual hom invocava contra mals de gargamella, com a sant Blai. Llop com a nom de persona no fou mai a Mallorca ni Catalunya tan popular com el seu equivalent Lope ho fou en terres de parla castellana, però així mateix se'n trobava qualcun entre els primers repobladors cristians de l'illa.

MAIMÓ. És un nom personal de procedència àrab, usual encara avui en dia als països islàmics (amb la forma *Ma' mûn*) i que, curiosament, en els segles XIII i XIV era usat per cristians, moros i jueus. Moll el presenta com a nom àrab i comenta que pot venir d'un mot que, segons Epalza, significa 'fidel, constant'.¹⁸ De vegades es confon, a documents

¹⁶ COROMINES, Joan. *Estudis de Toponímia Catalana*, tom II, Barcelona, 1970, pàg. 240.

¹⁷ V. Moll, obra citada, pàg. 113, i Förstemann, obra citada, columna 616.

¹⁸ Moll, obra citada, pàg. 303.

d'aquella època, amb *Marimon*, que sembla que no hi té res a veure. Cap al segle XV havia desaparegut de l'onomàstica personal illenca i queda únicament com a nom de família.

MARQUÈS. Prové del mot d'origen germànic *marca*, possiblement a través del verb italià *marcare* que significava 'marcar' amb el sentit d'assenyalar amb una marca' i que es donà a alguns territoris fronterers que eren governats per un *marquès*. Com a nom personal era rar, però durant el segle XIII n'hi havia alguns a Mallorca. Més corrent era el nom de dona *Marquesa* (i el seu derivat *Marquesina*), que durà fins per devers el segle XV.

MARIMON. En alguns documents sembla que el confonen amb el nom de procedència àrab Maimó, però sembla més tost que es tracta del nom germànic llatinitzat *Marimundus*,¹⁹ que pot procedir de la combinació del mot *mâr* 'cèlebre', 'famós', amb *mund* 'protecció', o bé d'una deformació del nom *Munimund*, trobat per Förstemann a un document del segle VII, i que podria estar compost per un mot germànic que en antic nòrdic presentava la forma *munr* 'plaer, goig'²⁰ i amb l'altre al que ja m'he referit, molt usat en l'antroponímia germànica. També podria ser resultat de la deformació d'un topònim català poc conegut, Miramont, o venir, com opina Moll,²¹ del topònim francès *Miremont*. Com a nom de persona a Mallorca, es troba en alguns documents dels segles XIII i XIV, però sembla que en el següent ja havia caigut en desuetud.

MASCARÓ. Fou rarament usat com a nom personal, i aviat desaparegué com a tal, però se'n troben alguns a documents del segle XIII, en els quals generalment s'hi troba escrit *Mascarós*. Segons Moll és derivat de *maskara* o de *màscara*, però Förstemann cita *mask* entre els elements que formaren noms germànics. Mot en tot cas molt rar com a constitutiu d'antroponímics i que sembla estar relacionat, tot i que no directament, amb *màscara* que podria significar, metafòricament, 'que l'atemoreix', i entre els noms que el contenen cita *Mascarius* trobat a un document del segle VI, i dubta entre si el segon element seria *hari*, 'exèrcit, poble', però l'inclou entre els composts amb aquest mot a una altra part de la seva obra.²² La forma feminitzada, *Mascarosa*, era en aquella època usual com a nom de dona.

MASSOT. Nom àrab, *Mas'ûd*, usual als països islàmics. Significa 'feliç'²³ i equival per tant, semànticament, al llatí *Felix* (per tant ve a significar el mateix que Feliu). Esporàdicament es troba usat en el segle XIII per mallorquins cristians. Sembla que en el segle XIV ja no era usual com a nom personal, però sí com a llinatge.

MIRÓ. Durant l'alta edat mitjana es troba usat com a nom personal a Catalunya, i en el segle XIII es troba ocasionalment a Mallorca, però en el XIV ja havia deixat d'usar-se o era raríssim, si bé hi havia algunes famílies que el tenien com a cognom. Un tal Miró de Palau, que sembla que no era mallorquí, fou nomenat batle reial de Mallorca pel rei Alfons

¹⁹ Mencionat per Kremer, obra citada, pàg. 180. No l'he sabut trobar a la de Förstemann, en la qual hi figura *Munimund*.

²⁰ V. Förstemann, obra citada, col. 1137.

²¹ Moll, obra citada, pàg. 168.

²² V. Förstemann, obra citada, columnes 761 i 1108.

²³ SCHIMMEL, Annemarie. *Islamic Names*, Edimburgh University Press, 1995 (Reedició de la de 1922), pàg. 70.

d'Aragó l'any 1287. Un frare del monestir de Ripoll, de nom Miró, el qual morí l'any 1161, fou beatificat. Tot i que hi hagués un escultor grec de nom Miró (*Myron*), el nostre nom/cognom té una altra procedència. Es tracta del nom germànic, gòtic, *Mir* o *Miro*, llatinitzat durant l'alta edat mitjana amb les formes *Mirus* i *Mironus*, que sembla que són una aplicació onomàstica del mot de l'antic alt alemany *mâri*, que significa 'cèlebre', 'famós'. Miró fou també el nom d'un rei dels jueus que regnà entre els anys 570 i 583.

OLIVER. Fou el nom d'un dels paladins de l'emperador Carlemany, company d'aventures del cèlebre Rotlan, amb qui protagonitza la famosa *Chanson de Roland*, cançó de gesta del segle XI. Aquest nom sembla d'origen llatí, i en tal cas procedent d'*olivarius* 'olivera', però és molt possible que no ho sigui, sobretot si tenim en compte que tots els cavallers de la cort de Carlemany solien tenir noms germànics. Entre els onomasticòlegs hi ha qui creu en la procedència llatina d'Oliver, però altres opinen que es tracta d'una adaptació, potser per la via de l'etimologia popular, ja en plena edat mitjana, del nòrdic *Ólafr*, *Olaver*, precedent del nom escandinau *Olaf*, compost amb els elements *anu* 'avantpassat' i *leifr*, 'hereu'. Sant Olaf fou rei de Noruega en el segle XI, i no sembla gens estrany que el seu nom es fes molt conegut dins els països germànics i molts de cavallers el possessin a algun dels seus fills. A Mallorca no fou gaire usual, però actualment és un dels llinatges més corrents. El personatge més conegut a la nostra història amb aquest nom és Oliver de Termes, que vingué a la conquesta acompanyant el rei En Jaume. Aquest cavaller tingué una bona part en el repartiment, però no es quedà a Mallorca, si bé sembla que hi vingueren i hi romangueren alguns dels seus descendents, perquè es troben personatges amb el mateix nom (transformat Termes en Térmen), fins al segle XVII.²⁴ És molt probable que quasi tots el anomenats Oliver tinguessin, inicialment, alguna relació amb aquesta família.

PERPINYÀ. Sembla que en el segle XIII era una aplicació onomàstica del nom de la capital del Rosselló, que també fou capital del Regne de Mallorca, on els nostres reis tenien la seva cort, i on encara es conserva el Palau dels Reis de Mallorca. Però és el cas que el nom d'aquesta important població prové d'un nom de persona, d'un suposat *Perpenianu*, derivat del nom romà, ben documentat, *Perpenna*, sembla que d'origen etrusc. Perpinyà es troba des de principis del segle XIII per tot Catalunya,²⁵ i també entre els primers pobladors catalans de l'illa n'hi havia alguns amb aquest nom, tot i que mai fos gaire corrent, sembla que en el segle següent s'havia incrementat el seu ús. En el segle XV, llevat d'algun cas excepcional, ja només es trobava com a llinatge.

ROGER (ROTGER). No era dels noms més corrents, però tenia molt de prestigi perquè era el nom de cavallers molt importants, aquells que figuraven a la història i a les llegendes cavalleresques. Roger de Rovenac era camerlenc i lloctinent del rei a Mallorca l'any 1313. És un de tants noms germànics introduïts pels gots. A documents catalans del segle X es troba escrit *Rodegario*, i a partir del segle XI *Rodger*.²⁶ És compost amb els mots *hrothi* (gòtic *hroths*) que significa 'fama', 'glòria', i *gêr* 'llança', que ja hem vist als noms Berenguer i Guerau. Avui en

²⁴ V. BOVER, Joaquín Mª *Nobiliario Mallorquín*, 2a ed. a la *Biblioteca Balear*, Palma, 1949, tom II, pàg. 286-287.

²⁵ V. Coromines, obra citada, tom VI, pàg. 206.

²⁶ C. Kremer, obra citada, pàg. 152.

dia ha tingut una mica de ressorgiment, i és possible, com a cas excepcional, trobar algun Roger a Mallorca, i bastants més a Catalunya. El seus equivalents castellans, Rogerio o Rogelio han tingut més fortuna com a noms de persona. Com a llinatge, amb la forma Rotger, (més acostada, etimològicament, a la forma originària que Roger) és molt conegut a Mallorca.

ROMEU. Prové del nom aplicat als pelegrins que durant l'alta edat mitjana anaven a Terra Santa, on els deien, en grec, que era la llengua de l'Imperi d'occident, que havien de travessar, *romaios*, pròpiament 'romà', que fou llatinitzat amb la forma *romaeus*.²⁷ Posteriorment, ja durant la baixa edat mitjana, s'aplicà aquest nom a aquells qui pelegrinaven a Roma i també als qui ho feien a Santiago, i *Romeu* començà a usar-se com a nom de persona, com el seu corresponent italià i castellà *Romeo*, i fou bastant corrent a Mallorca en els segles XIII i XIV, i encara era usual, però no tant, en els XV i XVI. Amb el sentit de 'pelegrí' en castellà es generalitzà la forma *romero*. Romeu es troba a Mallorca com a llinatge, però rar, i en una proporció molt inferior, fins i tot a l'illa, a la del castellà *Romero*.

ROTLAN. Nom d'origen germànic compost amb dos mots molt usats en la formació de noms de persona: *hrothi* (gòtic *hroths*) 'fama', 'glòria' (present també a Roger, com més amunt hem vist), i *land* 'terra'. En els segles anteriors a la conquesta de Mallorca es troba a documents catalans en llatí amb les formes *Rodlandus*, *Rotlandus*, *Rollandus*, *Rotilandus* i altres.²⁸ Al santoral hi figura sant Rotlan, bisbe d'Arles, mort pels sarraïns l'any 869.²⁹ Fou molt poc usat a Mallorca com a nom de persona, generalment escrit Rotlan, però es conserva com a llinatge, principalment a Sóller i a Palma, i canviat en Rutlan, Rul-lan o Rullán. Però fora de l'illa, i potser a Mallorca mateixa, es poden trobar altres variants, com Rotlan, Rotlà, Roglà, Rotllan, Rotllà i potser qualcuna més. El seu equivalent castellà, Roldán, és avui en dia a Mallorca més corrent que qualsevol de les formes anteriors catalanes.

SALVAT. Probablement fou posat com a nom, en principi, a algun infant que havia estat en perill de mort i que l'havien salvat. Després podria haver-se posat a altres per pura tradició familiar. Fou molt poc corrent a Mallorca en el segle XIII, i el seu ús s'incrementà una mica en el XIV i encara s'usava en el XV. També es troba en forma femenina, Salvada. Només es conserva com a llinatge.

SANÇ, SANXO. Com a llinatge es troba escrit també SANS, SANZ i SANCHO. Fou el nom del tercer rei de Mallorca, fill del rei Jaume II de Mallorca, anomenat *Sanç* i *Sanxo*, forma, aquesta, més vulgar, però potser tan antiga com l'altra. El fet de ser el nom d'un rei, degué encoratjar el seu ús entre el poble. De fet, es troba molt més en el segle XIV que en el XIII, generalment escrit *Sanxo*, i alguns pics, *Xanxo*. Es tracta del nom llatí *Sanctius*, forma adjectivada o gentilícia de *Sanctus*. Hi ha un màrtir cordovès d'aquest nom, martiritzat en el segle IX, i una santa portuguesa, monja de Santa Clara, de Coimbra, que visqué en el segle XII. Em sembla que tant en la forma masculina com en la femenina, aqueixos noms foren més usuals a terres de parla castellana que a les de parla catalana.

²⁷ COROMINES, Joan. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, tom VII. pàg. 412.

²⁸ V. Kremer, obra citada, pàg. 153 i Förstemann, obra citada, columna 909.

²⁹ V. dins BATTANDER, Albert. *Annuaire Pontifical Catholique, année 1900*, París, 1899, pàg. 15-21, , al dia corresponent al 19-7.

SUAU. En el segle XIII fou usual com a nom de dona, i el seu ús decaigué molt aviat. El llinatge pot provenir d'aquest nom femení, però cal tenir en compte que *suau* (del llatí *suavis*, 'suau', 'dolç', 'agradable') és també adjectiu masculí, que podria haver dut qualcú com a malnom que arribaria a convertir-se en llinatge.

VIDAL. Prové del llatí *Vitalis*, que significa 'vivaç', 'sa', 'fort'. En castellà es troba amb la forma Vidal i Vital, i hi ha com a mínim quinze sants amb aquests noms, alguns dels primers temps del cristianisme. No fou dels noms més corrents, però tampoc podia ser considerat rar en els segles XIII i XIV, i encara en el XV. Es trobava usat per cristians i per jueus. Vidal Catany era l'any 1297 batle de Campos i de Santanyí; i entre els jueus, l'any 1321 habitava a la ciutat de Mallorca un tal Vidal Efraïm que era rabí i talmudista i astròleg de molt de prestigi. Vidal torna ser usat avui en dia com a nom, però menys entre mallorquins que entre immigrants, mentre que Vidal és un llinatge bastant conegut a l'illa que tant pot ser un cognom català com castellà.

Com ja he dit al principi, la llista no és exhaustiva, però crec no haver-ne deixat cap dels que podem considerar que foren usuals, amb tot i que no gaire corrents, en l'onomàstica illenca dels dos segles estudiats i que corresponen a llinatges existents a Mallorca. Uns molt corrents i altres no gaire, però que a un mallorquí no li vendrà de nou sentir-los, per molt que no s'hagi interessat mai per l'estudi dels noms de persona i de família.